

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Tertium

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

Vtrum circa actiones ludi possit esse aliqua virtus? 2

urn:nbn:de:hbz:466:1-38803

805

4. dif. 16.
9. 4. ar. 2.
9. 1. co.
Et 3. cor.
c. 25. Et
mal. 2. le.
5. princ.
Et 4. eth.
le. 16. pr.
* lib. 1. c.
23. in me
dio, 10. 1.
† 1. 2. 9.
55. ar. 4.
* hom. 6.
in Matt.
à me 10. 2
† c. 6. att.
to. med.
10. 5.
c. 4. 10. 5.
c. ult. in
fin. 10. 1.
lib. 4. eth.
s. 8. 10. 5.

Virum in ludis possit esse aliqua virtus?

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod in ludis non possit esse aliqua virtus. Dicit enim Ambrosius in 1. de Officijs: Vae vobis qui ridetis, quia flebitis, ait Dominus. Non solum ergo profusos, sed etiam omnes iocos declinandos arbitror. Sed illud quod potest virtuose fieri, non est totaliter declinandum. Non ergo circa ludos potest esse virtus.

¶ 2. Præterea, Virtus est quam Deus in nobis sine nobis operatur, ut supra habitum est. Sed Chrysostomus dicit, Nā dat Deus ludere, sed diabolus. Audi quid quando ludentes passi sunt: Sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere. Ergo circa ludos non potest esse virtus.

¶ 3. Præterea, Philosophus dicit in 10. Ethicorum quod operationes ludi non ordinantur ad aliquid aliud. Sed ad virtutem requiritur, ut propter aliquid eligens operetur: sicut patet per Philosophum in 10. Ethicorum. Ergo circa ludos non potest esse aliqua virtus.

SED contra est, quod Augustinus dicit in secundo Musicae, Volo tandem tibi parcas. Nam sapienter decet interdum remittere aciem rebus agendis intractam. Sed ista remissio animi à rebus agendis, est per ludicra verba & facta. Ergo his ut interdum sapientem & virtuosum pertinet. Philosophus etiam ponit virtutem eutrapeliæ circa ludos, quam nos possumus dicere iucunditatem.

RESPONDEO dicendum, quod sicut homo intelliget corporali quiete ad corporis refocillationem, quia non potest continuè laborare, propter hoc quod habet finitam virtutem, quæ determinatis laboribus proportionatur: ita etiam est ex parte animæ, cuius etiam est virtus finita, ad determinatas operationes proportionata. Et ideo quando ultra modum suam in aliquas operationes se extendit, laborat, & ex hoc fatigatur: præsertim, quia in operationibus animæ simul etiam laborat corpus, in quantum scilicet anima

in intellectu utitur viribus per organa corporea operantibus. Sunt autem bona sensibilia connaturalia homini. Et ideo quando anima supra sensibilia eleuatur, operibus rationis intenta, nascitur exinde quaedam fatigatio animalis, siue homo intendat operibus rationis practicae, siue speculatiuae. Magis tamen si operibus contemplationis intendat, quia per hoc magis a sensibilibus eleuatur: quamuis forte in aliquibus operibus exterioribus rationis practicae maior labor corporis consistat. In vtrisque tamen tanto aliquis magis altero fatigatur, quanto vehementius operibus rationis intendit. Sicut autem fatigatio corporalis soluitur per corporis quietem, ita etiam oportet quod fatigatio animalis soluatur per animae quietem. Quies autem animae est delectatio, ut supra habitum est * cum de passionibus ageretur. Et ideo oportet remedium contra fatigationem animalem adhiberi per aliquam delectationem, intermissa intentione ad insistendum studio rationis. Sicut in collationibus * patrum legitur, quod beatus Ioannes Euangelista, cum quidam scandalizarentur quod eum cum discipulis suis ludentem inuenirent, dicitur mandasse vni eorum qui arcum gerebat, ut sagittam traheret. Quod cum pluries fecisset, quaesuit vtrum hoc continue facere posset; qui respondit, quod si hoc continue faceret, arcus frangeretur. Vnde beatus Ioannes subintrulit, quod similiter animus hominis frangeretur, si numquam a sua intentione relaxaretur. Huiusmodi autem dicta vel facta, in quibus quaeritur nisi delectatio animalis, vocantur ludicra, vel iocosa. Et ideo necesse est talibus interdum uti, quasi ad quamdam animae quietem. Et hoc est quod Philosophus * dicit in 4. Ethicor. quod in huius vitae conuersatione quaedam requies cum ludo habetur. Et ideo oportet interdum aliquibus talibus uti, circa quae tamen videntur tria esse praecipue cauenda: quorum primum & principale est, quod praedicta delectatio non quaeratur in aliquibus operationibus,

* 1. 2. 9.

25. ar. 2.

9. q. 31.

ar. 1. ad

2.

in colla-

tione 24.

c. 21.

c. 8. fo. 5.

E c 4 nibus,

* in c. de
scurri-
sive, &
Facetta,
in prin.
† c. 20. cir-
ca princ.
to. 1.
immedia-
te ante c.
de Scurri-
litate.

loco iam
dicto.

lib. 4. eth.
c. 8. to. 5.

in corp.
art.

† lib. 1. de
inuentio-
ne inter
princ. &
med.

lib. 7. Of-
fic. c. 23.
in princ.
to. 1.

nibus, vel verbis turpibus, vel noxiis. Vnde Tullius dicit in 1. de Offic. quòd vnum genus iocandi est il-
liberale, petulans, flagitiosum, obscœnum. Aliud au-
tem attendendum est, ne totaliter grauitas animæ re-
soluatur. Vnde Ambrosius † dicit in primo de Offic.
Cauendum ne dum relaxare animum volumus, solua-
mus omnem harmoniam, quasi concentum quendam
bonorum operum. Et Tullius * dicit in 1. de Offic.
quòd sicut pueris non omnem ludendi licentiam da-
mus, sed eam quæ ab honestis actionibus non sit aliena,
sic in ipso ioco aliquod probi ingenij lumen ele-
ceat. Tertio autem attendendum est, sicut & in om-
nibus alijs humanis actibus, vt congruat personæ &
tempori, & loco; & secundum alias circumstantias
debite ordinetur, vt scilicet sit & tempore & homine
dignus, vt Tullius † dicit ibidem. Huiusmodi ergo
secundum regulam rationis ordinantur. Habitus au-
tem secundum rationem operans est virtus moralis.
Et idèd circa ludos potest esse aliqua virtus, quæ
Philosophus * eutrapeliam nominat. Et dicitur ali-
quis eutrapelus à bona conuersatione: quia scilicet
bene conuertit aliqua dicta vel facta in solatium. Et
in quantum per hanc virtutem homo refrænetur
ab immoderantia ludorum, sub modestia continetur.
Ad primum ergo dicendum, quòd sicut dictum est,
iocosa debent congruere negotijs & personis. Vnde
& Tullius † dicit in primo Rhetor. quòd quando ve-
ditores sunt defatigati, non est inutile ab aliqua re
noua aut ridicula oratorem incipere, si tamen rei di-
gnitas non adimit iocandi facultatem. Doctrina au-
tem sacra maximis rebus intèdit, secùdum illud Pro-
uerb. 8. Audite, quoniam de rebus magnis locutura
sum. Vnde Ambrosius * non excludit vniuersaliter
iocum à conuersatione humana, sed à doctrina sa-
cra. Vnde præmittit, Licet interdum honesta ioca ac-
suauia sint, tamen ab ecclesiastica abhorrent regula:
quoniam in Scripturis sanctis non reperimus ea
quemadmodum vlturpare possimus.

Ad

Ad secundum dicendum, quod verbum illud Chry-
sostomi est intelligendum de illis, qui inordinatè lu-
dis vtuntur, & præcipuè eorum qui finem in delecta-
tione ludi constituunt. Sicut de quibusdam dicitur
Sapient. 15. Æstimauerunt esse ludum vitam nostram:
contra quos dicit Tullius in 1. de Offic. * Non ita
generati à natura sumus, vt ad ludum & iocum facili-
ter esse videamur, sed ad seueritatem potius, & ad qua-
dam studia grauiora atque maiora.

Ad tertium dicendum, quod ipsæ operationes lu-
di secundum suam speciem non ordinantur ad ali-
quem finem, sed delectatio quæ in talibus actibus ha-
betur, ordinatur ad aliquam animæ recreationem,
& quietem. Et secundum hoc, si fiat moderatè, licet
vti ludo. Vnde Tullius dicit * in 1. de Offic. Ludo &
ioco vti quidem licet, sed sicut somno & quietibus
cæteris, tum quum grauib; seriisque rebus satisfe-
cerimus.

ARTIC. III.

Vtrum in superfluitate ludi possit esse peccatum?

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod in su-
perfluitate ludi non possit esse peccatum. Illud
enim quod excusat à peccato, non dicitur esse pecca-
tum. Sed ludus quandoque excusat à peccato. Mul-
ta enim si serio fieret, grauiora peccata essent, quæ qui-
dem ioco facta, vel nulla, vel leuia sunt. Ergo vi-
detur quod in superabundantia ludi non sit pecca-
tum.

¶ Præterea, Omnia alia vitia reducuntur ad
septem vitia capitalia, vt Greg. * dicit 31. Moral.
Sed superabundantia in ludis non videtur reduci ad
aliquod capitalium vitiorum. Ergo videtur quod
non sit peccatum.

¶ 3 Præterea, Maximè histriones in ludo viden-
tur superabundare, qui totam suam vitam ordinant
ad ludendum. Si ergo superabundantia ludi esset pec-
catum, tunc omnes histriones essent in statu peccati.
Peccarent etiam omnes qui eorum ministerio vte-
netur,

*in c. Fon-
te omnis
esse mode-
stia v. ap-
petitus u-
bediat ra-
tioni.*

*eodem lo-
co n. un-
proximè
ditto.*

806

*4. eth. le.
16. col. 1.
c. 2.*

cap. 31.